

"ותקח הצעיף ותתכס" (כד, טה)

"צעיף" ר"ת 'עמך ישראל צריכים פרנסה' אומרת התורה "ותקח הצעיף" אחד שצריך פרנסה, העצה לזה היא "ותתכס" – להתלבש בצניעות.

אחד מאדמו"רי בעלזא

א נקודל'ה

"ויהי כאשר כילו הגמלים לשתות, ויקח האיש נזם

זהב" (כד, כב)

מה התורה רוצה להגיד לנו בזה שהיא חיכתה עד אשר כילו הגמלים לשתות, אלא ישנם אנשים שעושים חסד עם השני, אך מתחילים את החסד ולא באמת דואדים לראות האם הושלם החסד ומילא את חסרונו של הנצרך, אבל פה רבקה לא נתנה מים ועזבה, אלא היא חיכתה עד אשר ראתה שהגמלים באמת סיימו לשתות כל צרכם ומזה נלמד איך באמת צריכים להתנהג כשעושים חסד עם השני.

ספרים

"וישקל אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר" (כג, טז)

בעל יסוד העבודה מסלונים ישב פעם עם חסידיו ואמר: "ראו נא את ראש אמתנו אברהם אבינו, שהורה לנו מהי הדרך הנכונה. כאשר עסק אברהם בענייני ממון, לא דקדק עם עפרון ולא נכנס לחשבון אם המערה שווה סכום כה גדול, אלא נתן לו ארבע מאות שקל כסף, אולם כאשר הגיע לעניין מצוה, כאשר בקש מעבדו אליעזר לחפש אשה ליצחק, השביע אותו בשבועות ותנאים מדויקים. כמה סכלים הם אפוא בני האדם שנוהגים להיפך, בענייני ממון מחשבים ומדקדקים, ומזלזלים בתורה ומצותיה".

יסוד העבודה (סלונים)

"גר ותושב אנכי עמכם" (כג, ד)

אומר האור החיים הק' שאברהם אבינו היה צדיק וידע כי העולם הזה אינו אלא כפרוזדור ולכן התחיל בזה שהור "גר" – אברהם התכוון להגיד שהוא גר בעולם הזה, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום 'גר אנכי בארץ', ורק אחר כך אמר לבני חת כי הוא תושב עמם.

האור החיים הק'

"ותמת שרה... ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה" (כג,

ב)

לכאורה, היה צריך להיות כתוב "לספוד לה", כי הרי ברור שמדובר בשרה שהרי כתוב בתחילת הפסוק "ותמת שרה" ולמה התורה מדגישה את השם שלה? הנודע ביהודה מתרץ כך: את שרה, היו רגילים לשבח ולהספיד כ"אשת אברהם" בלבד, דהיינו, הדגישו את מעלות אברהם ושיבחו את שרה כ"אשתו שלי". בא אברהם, והספיד את שרה כשהוא מדגיש את אישיותה ומעלותיה שלה, כאישיות בפני עצמה. ולכך רומז הפסוק בכותבו "לספוד לשרה", לומר שההספד היה על שרה כ"שרה" ולא רק כ"אשת אברהם".

הנודע ביהודה

"ויאמרו, מה' יצא הדבר" (כד, נ)

לכאורה מה פשרה של האמונה העזה שתקפה פתאום שני "צדיקים" כלבן ובתואל, עד שהכריזו שניהם בהתרגשות "מה' יצא הדבר"? והרי כל אחד אחר היה דורש הוכחות שתיאורי הניסים של אליעזר אכן נכונים. אלא מתרצים בדרך הלצה שלבן ובתואל הבינו שהגיעה העת לשלם דמי שדכנות לאליעזר, ועל כן אמרו שניהם בהתלהבות "מה' יצא הדבר", חלקו של אליעזר בשידוך הוא מזערי בלבד, כי הניסים הגלויים מראים שהקב"ה הוא שהוביל שידוך זה...

ספרים

"ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים" (כד, טג)

מפרש ה"דברי ישראל" כך "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" – יצחק הלך להתפלל על חשכת הגלות – לפנות ערב, ובגלות הרי אין לנו את הקורבנות שמכפרים על העוונות 'וישא עיניו וירא גמלים באים' יצחק ראה שהגמילות חסדים זה מה שמכפר במקום הקורבנות.

דברי ישראל

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

מה הכוונה "בכל"? אנו אומרים כל יום בברכת המזון "דורשי ה' לא יחסרו כל טוב", מה הכוונה שהם לא יחסרו כל טוב? אלא עונה ר' יעקב מסדיגורא שכך צריך לקרוא את הפסוק "דורשי ה' לא יחסרו", - ואתה יודע למה לא יחסרו, משום שהם חיים בידיעה ש"כל טוב" – שכל מה שה' עושה היא לטובתם, וכך גם אנו צריכים לזכור שכל מה שהשם עושה הוא לטובתנו, וזה גם הברכה שבירך הקב"ה את אברהם אבינו "בכל" – שיראה את הטוב בכל דבר.

ר' יעקב מסדיגורא

אזיס ווארט

"ויהי כאשר כילו הגמלים לשתות, ויקח האיש נזם

זהב" (כד, כב)

מהפסוק עולה, שאליעזר נתן את המתנות לרבקה ונכנס לשידוך רק "כאשר כילו הגמלים לשתות". ולכאורה מה הצורך בהמתנה זו, הרי רבקה עמדה ב"מבחן" שהציב אליעזר כבר ברגע שנתנה לו ולגמליו לשתות, ולמה הוא חיכה עד "כאשר כילו הגמלים לשתות"? משיב על כך הספורנו – שאליעזר חיכה לראות, האם לאחר שתסתיים השקייית הגמלים, תבקש רבקה שכר עבור פעולותיה. ורק כשהסתיימה ההשקיה ולא ביקשה דבר, התברר שכל פעולותיה היו ממניע של חסד ולא מניע של שכר ולכן חיכה עד אז.

ספורנו

"ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה" (כג, ב)

אומר רש"י: וכמעט שלא נשחט פרחא נשמתה ממנה ומתה. לכאורה את המדרש הזה היה רש"י צריך להביא על המילים "ותמת שרה"? ולמה רש"י אמר זאת על המילים "לספד לשרה"? אלא מחדש רבי שלמה קלוגר ששרה לא נפטרה מהפחד שאולי ימות יצחק, אלא שרה שידעה כי אברהם הולך בציוויו של הקב"ה לשחוט את בנם, חששה שלא יעמדו בניסיון הקשה. כאשר בישרו לה שאברהם ויצחק חוזרים בריאים ושלמים, פרחא נשמתה, כי חשבה שלא עמדו בניסיון. שבח גדול זה באמונת שרה בהקב"ה היה ההספד של אברהם כשהספיד את שרה אשתו, ושיבח אותה על גודל אמונתה, ועל שכל כך חרדה שלא עמדו בניסיון, ולכן פרחא נשמתה, וזאת הסיבה שרש"י מביא זאת על המילים "לספד לשרה", כי זה היה גוף ההספד.

ר' שלמה קלוגר

אומר רש"י שהייתה לו קפיצת הדרך, שהיום יצא והיום בא. לכאורה אולי לבן ובתואל לא יאמינו לו שהייתה לו קפיצת הדרך, מאיפה היה לו ראייה לזה? מתרץ חנוכת התורה, שעל הפסוק 'ויתן לו את כל אשר לוי' פירש רש"י 'שטר מתנה הראה להם'. לפי זה אפשר לתרץ, שהוא הראה להם שהשטר מתנה נכתב באותו היום".

חנוכת התורה

"ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" (כד, סג)

אברהם תקן תפלת שחרית... יצחק תקן תפלת מנחה – שנאמר 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב', ואין שיחה אלא תפלה... יעקב תקן תפלת ערבית. 'שחרית' נקראת על שם השחר, 'ערבית' – על שם הערב, ואם כך לתפלה בשעת צהרים היה צריך לקרא "צהרית", ומדוע נקראת תפלה זו 'מנחה'? אלא יצחק אבינו היה קרבן על המזבח, אך יחד עם הקרבן לא הוגשה מנחה, לכן עמד ותקן תפלה זו שתהא מנחה לעולתו ולכן נקרא "מנחה".

ספר החיים

"טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת" (כד, טו)

רבינו האור החיים הקדוש מדייק בלשון הפסוק 'והנה רבקה יוצאת' שמהשמים סיבבו שרבקה תצא בדיוק באותו רגע שאליעזר הגיע, ולא רגע קודם ולא רגע אחר כך, כדי שלא יפגוש באשה אחרת. ולכן נאמר 'רבקה יוצאתי' ולא 'רבקה יצאה' – כי היציאה לא הייתה מרצונה, אלא מן השמים סיבבו וגרמו לה לצאת דווקא באותה שניה. ומכאן אנו לומדים שכל תהליך של שידוך יהיה בדיוק בזמן, ואינו מתעכב.

האור החיים הק'

"ויבא אברהם לספוד לשרה" (כג, ב)

אפשר לפרש בדרך צחות, לפעמים בהספדים, נשמעים דברים על הנפטר שלא שייכים אליו כלל, עד כדי כך, שכשאדם מגיע להלוויית חבירו שהוא מכיר, מוצא את עצמו תוהה האם לא טעה והגיע להלוויה של מישהו אחר, או שמא חבירו היה צדיק נסתר. כאשר הספיד אברהם את שרה, וכל מה שאמר, עדיין ידעו כולם שזו שרה ולא היו שבחים מוגזמים, וזהו 'ויבוא אברהם לספוד לשרה'".

מטה יהודה

"שני חיי שרה" (כג, א)

אומר רש"י "כולן שוים לטובה", לכאורה אם ככה היה אזי מדוע חי אברהם אבינו יותר משרה עד קע"ה שנים? אלא כתוב שאברהם אבינו היה בן מ"ח שנים כשהכיר את בוראו, ואם מורידים את ה'מ"ח' שנים שלא הכיר את בוראו – יוצא איפה שחי קכ"ז שנים כמנין שנותיה של שרה אמנו שהכירה את בוראה מיום לידתה, כמ"ש רש"י שהיה שמה יסכה ע"ש שסכה ברוח הקודש וא"כ היו ימי שניהם שוים וזה מה שכתב רש"י "כולן שוים לטובה" וממילא היו ימי חייהם שוים.

חידושי רבי עקיבא אייגר

"וְהָיָה הָעֵלְמָה הַיְצֵאת לְשָׂאב וְאִמְרָתִי אֵלֶיהָ הַשְּׁקִינִינָא מְעֻטָּמִים מִפְּדָד... וְאִמְרָה אֵלֵי גַם־אֵתָה שְׁתָּה וְגַם לְגַמְלִיד אֲשָׂאב"

לכאורה כמה פסוקים לפני אליעזר אומר "והיה הנערה אשר אמר אליה וגו' – למה פה אמר "העלמה" ולפני זה אמר "הנערה"? אלא יפה שיחתן של עבדי האבות שנלמד מזה רמז אלינו - ידוע שהעולם הזה הוא מעבר לעולם הבא ובאים פה לעשות לשאוב תורה ומצוות, המנה באבות אומרת "המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר" וזה מה שמרמז כאן "והיה העלמה" – העולם שנברא באות 'ה' "היוצאת" – הכוונה לעולם עובר, חולף, יוצא, - "לשאוב" – שאבית תורה ומצוות, אז מי ש"מעט מים – מסתפק במועט - יזכה לעולם הבא ש"גם לגמלך אשקה".

דברי ישראל

"ומשמע ודומה ומשא, חדד ותימא יטור נפיש וקדמה"

ומשמע - כל השומע שחבירו מבזה אותו, ודומה - ודומם שאינו עונהו, ומשא - וסובל כל מה שאומר לו, חדד - זוכה להתחדד בתורה, ותימא - ולומר בה טעמים, ולא עוד אלא יטור - שזוכה לשמור, נפיש - מצוות נפיש (הרבה), וקדמה - שניתנו מקדם, מימים קדמונים.

תוספות על התורה הדר זקנים

"נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה את מתי שמה... ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה הוא" (כג, יג- טו)

רש"י כתב "נתתי – מוכן הוא אצלי והלואי נתתי לך כבר". לכאורה לא מובן מה רצה רש"י בזה. אפשר לומר בדרך צחות, שעפרון אמר לאברהם שהאות האמצעית של "עפרון" הוא ר', והאות האמצעית של "אברהם" הוא גם כן ר', ס"ה ארבע מאות. אם כן ארבע מאות שקל "ביני" שנמצא אצלי באמצע בין אותיות שמי – מאתיים, "ובינך" שנמצא בין אותיות שמך – מאתיים, מה הוא... וכנגד זה אמר אברהם "הלואי נתתי כבר", שאם היה זה בעבר, כשעדיין היה שמי "אברם" לא הייתה אות אמצעית בשמי, והיית מבקש רק מאתיים...

תורת משה נתן

א נקודל'ה

"וירץ העבד לקראתה"

רש"י אומר "לפי שראה שעלו המים לקראתה", לאחר מכן כתוב שאליעזר עבד אברהם בא לרבקה וביקש ממנה "השקיני נא מעט מים" ולכאורה הרי הוא ראה שנעשה לה נס ועלו המים לקראתה ולמה היה צריך יותר מזה – למה הוא ביקש ממנה עוד מים? אלא אומר הדברי ישראל מופתים לא הולכים למכולת – דהיינו מופתים זה טוב אבל צריך לראות המידות הטובות.

דברי ישראל

"ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה"

פסוק אחד אחר כך כתוב "ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'", לכאורה לא כתוב מה ההספד שאברהם אבינו הספיד אותה? אלא ענה אחד הצדיקים שהיצר הרע בא אל אברהם אבינו והתחיל להכניס בו עצבות ולהעביר על ליבו את ענין פטירת שרה אשתו – ישר "ויקם אברהם" – אברהם החליט לקום בלי להספיד – העיקר לא ליפול לידי היצר הרע.

ושמעתי עוד תירוץ על זה שההספד היה המילה "ויקם" שהוא מלשון "תקומה" – שאברהם אבינו הספיד אותה בזה שכל תקומתו באה משרה אמנו.

צדיקים

בס"ד
"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים"

(כג, א)

אומר רש"י "כולן שוים לטובה", רמז יפה לזה גנוז בתיבה הראשונה של הפרשה – "ויהיו" חיי שרה, הנקרא מסופו לתחילתו כמתחילתו לסופו, כחיי שרה שסופם כתחילתם. רמז נחמד נוסף שיתכן לדרוש בתיבת "ויהיו" הוא ע"פ האמור (לעיל יז, יז) "ואם שרה הבת תשעים שנה תלד:!" ומבואר ששרה היתה בת תשעים כשיצחק נולד, ונמצא שזכתה לראותו שלושים ושבע שנה, וכתוב בגמרא "ארבעה חשובים כמתים... ואחד מהם הוא מי שאין לו בנים" נמצא שעיקר חיי שרה היו שלושים ושבע שנים, כמניין "ויהיו", וזהו "ויהיו – חיי שרה".

מתוקים מדבש

"ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי וגו', ויאמר עבד אברהם אנכי, וה' ברך את אדוני מאד" (כז יג)

כאשר ראה אליעזר שמגישים אוכל רק לו ולא למלווי, כמו שנאמר "ויושם לפניו לאכול", אמר, אגלה לכם משהו, "עבד אברהם אנכי", ובביתו לא אוכלים כל זמן שאחרים רעבים.

אמרי חן

"ואברהם זקן בא בימים" (כד א)

העולם רגיל לומר "השכל בא אחרי השנים". אבל באמת מאד לא טוב הדבר שבילדותו ילך האדם אחרי שרירות לבו וימלא את תאוותיו, ורק לעת זקנותו אחרי שהתבטלו ממנו כל החושים והתאוות אז יבא אל השכל אחרי אפיסת כוחו. ולא כן עשה אברהם אבינו, הוא עמל והשיג את החכמה עוד בשחר ילדותו, כמו שאמרו חז"ל שכשהיה בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו. וזה מה שמספר הפסוק, "ואברהם זקן" - אברהם אבינו נהיה תחילה זקן, זה שקנה חכמה, ורק אחר כך "בא בימים".

בית אהרן

"וה' ברך את אברהם בכל" (כד, א)

מפרש הרה"ק הדברי שמואל זי"ע, 'וה' ברך את אברהם בכל', בכל - ראשי תיבות 'ברית כרותה לשפתים' לרמז על קדושת הדיבור. שכאשר יהודי נזהר מלדבר לשון הרע ורכילות הוא זוכה להתברך בכל הברכות, כי זה מקור הברכה.

"ויבא אברהם לספד לשרה" (כג-ב)

אומר רש"י: מהיכן בא? - מהר המוריה, המדרש אומר שכאשר הספיד אברהם את שרה וביקש לספר את מעלותיה, ציין את מעשה העקידה שהיה על הר המוריה. אם היא חינכה בן כזה, המוכן למסור נפשו מתוך שמחה, אפשר להבין מזה עד היכן הגיעה מעלתה. וזהו שאומר המדרש: מהיכן בא? - מאיזו נקודה בפרשת חייה נגש אברהם להספידה? על איזו פעולה התעכב במיוחד? והתשובה היא: מהר המוריה" - מהמאורע שנתרחש על הר המוריה; זה שימש לו חומר להספד.

הדרש והעיון - מעיינה של תורה

אזיס ווארט

"ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב"

כשמתבוננים במפגש של אליעזר ורבקה רבקה נתנה לאליעזר לשתות ורק לאחר שהוא סיים לשתות - היא הציעה לו להשקות גם את גמליו, ואת זה היא עשתה על דרך כבוד שלא אומרים לבן אדם אשקה אותך ואת גמליך - כי זו אינה דרך כבוד שהרי הם לא באותו דרגה לכן היא חיכתה ככתוב "ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך... אבל כשמסתכלים במפגש של אליעזר עם בתואל -ואליעזר מספר את מה שהיה שם - הוא אומר שרבקה אמרה "ותאמר שתה וגם גמליך אשקה" ולכאורה למה הוא שינה מהאמת? אלא אמר אחד מאדמורי" בעלזא שאליעזר היה שדכן והוא ידע שאם הוא יספר בדיוק איך היא כיבדה אותו - פתאום הם יבינו איזה אוצר יש להם ויתחילו להקשות ולבקש יותר..

אחד מאדמורי בעלזא

"והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא בך ואשתה ואמרה שתה וגם לגמליך אשקה"

הרה"ק רבי ישראל ממודזייץ זי"ע שאל, איך חשב אליעזר שמעשה חסד אחד בלבד יוכיח שרבקה היא בעלת חסד הראויה להכנס לביתו של אברהם אבינו? ותירץ, שאליעזר ידע שהעיקר בכל מצוה הוא שתיעשה בשמחה, ולכן כתוב 'והיה הנערה אשר אומר אליה' - המילה "היה" מורה על שמחה. וכשראה את שמחתה ואת רזיזותה למלא את מבוקשו, ידע שהיא בעלת חסד אמיתית, ואין זה מקרה בעלמא.

הרה"ק רבי ישראל ממודזייץ